

Vergaderjaar 1989-1990

21 020

Wijziging van de begroting van de lasten en baten van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds voor het jaar 1987 (slotwet; eerste wijziging)

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 26 september 1989

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden terecht dat de datering van de koninklijke boodschap van het onderhavige wetsvoorstel 2 februari 1989 moet zijn in plaats van 2 februari 1988.

Met de leden van de V.V.D.-fractie ben ik van mening dat met betrekking tot de actuariële voorziening gesproken kan worden van bepaald zeer forse correcties op de eindcijfers 1986. De omvang van de correcties is voor mij, in overeenstemming met mijn ambtgenoot van Financiën, aanleiding geweest de Verzekeringskamer ex artikel L 18 van de Abp-wet advies te vragen over:

- a. de beoordeling van de definitieve Abp-balans ultimo 1986, zoals deze is vastgelegd in het Abp-jaarverslag over 1987, gelet op onder meer de gehanteerde gegevensbestanden en op de ten opzichte van eerdere berekeningen tegenvallende uitkomsten van de invoering van het franchisesysteem;
- b. mogelijke factoren binnen het Abp, bijvoorbeeld met betrekking tot de administratieve informatievoorziening, waardoor verdere, aanzienlijke bijstellingen in toekomstige jaarverslagen niet uitgesloten kunnen worden geacht;
- c. een mogelijke herziening van de door het Abp gehanteerde invalideringskansen, omdat er wellicht sprake is van substitutie tussen het verlaten van de dienst wegens arbeidsongeschiktheid door vervroegd uittreden.

De Verzekeringskamer constateert dat de kwaliteit van de bestandsgegevens van de gepensioneerden, de ontslagen deelgerechtigden («slapers») en de actieven sterk uiteenloopt. De bestandsgegevens van de gepensioneerden lijken betrouwbaar. De juistheid en de volledigheid van de bestandsgegevens van de slapers wordt echter dubieus geacht. Aangezien de bestandsgegevens van de groep actieven nog niet perfect kunnen worden genoemd, komt de Verzekeringskamer tot de conclusie dat de daarop gebaseerde steekproefgegevens, die gebruikt zijn voor de berekening van de actuariële voorziening van deze groep, met de nodige omzichtigheid dienen te worden toegepast.

Met betrekking tot de door het Abp gebruikte kansen, waaronder de invalideringskansen, vraagt de Verzekeringskamer zich af in hoeverre deze «thans dan wel in de toekomst» nog wel toepasselijk zullen zijn.

Geconstateerd wordt dat het saldo-effect van wijzigingen in de VUT-kans en de invalideringskans op dit moment niet door het fonds is aan te geven. De Verzekeringskamer concludeert dat de actuariële voorziening binnen de huidige mogelijkheden van het fonds op een reële wijze is vastgesteld. Het oordeel van de Verzekeringskamer geeft mij derhalve geen aanleiding te veronderstellen dat de betreffende voorzieningen ten onrechte zouden zijn getroffen. Een verdere bijstelling van de actuariële voorziening is in de toekomst echter niet uit te sluiten. Over omvang en richting van een dergelijke bijstelling kan echter om bovengenoemde redenen vooralsnog geen uitsluitel worden gegeven. De Verzekeringskamer acht het dan ook noodzakelijk dat uiterlijk bij het uitbrengen van het jaarverslag over 1989 van recente kanssystemen wordt uitgegaan. Voorts dient er naar te worden gestreefd dat het Abp uiterlijk in 1992 de situatie bereikt dat per actief-deelgerechtigde bekend is welke pensioenafspraken zijn verworven en bij voortgezet deelnemerschap kunnen worden verworven. Overigens heeft de Verzekeringskamer, in het kader van haar toezichthoudende rol op de pensioenfondsen, het Abp gevraagd de ontwikkeling van de actuariële voorziening jaarlijks te analyseren en uit te splitsen naar zoveel mogelijke afzonderlijke componenten, teneinde te kunnen beoordelen of de gehanteerde grondslagen al dan niet aanpassing behoeven.

Naar aanleiding van het advies van de Verzekeringskamer heb ik het Abp om een reactie gevraagd. In het bijzonder heb ik verzocht aan te geven op welke wijze het Abp aan de door de Verzekeringskamer gesignaleerde tekortkomingen het hoofd denkt te bieden. Daarnaast heb ik verzocht aan te geven welke maatregelen reeds zijn getroffen, om te komen tot een verbetering van de administratieve organisatie. Uit de reactie van het Abp blijkt dat thans wordt gewerkt aan een volledige en actuele administratie van gegevens op deelgerechtigdenniveau. Er wordt naar gestreefd dit project ultimo 1992 af te ronden. Voor de periode t/m 1992 zijn binnen het apparaat maatregelen genomen om, ten behoeve van de actuariële berekeningen en analyses, voorzieningen te treffen met name ten aanzien van de samenhang/-koppeling tussen de diverse huidige administraties.

In het licht van het voorgaande merk ik nog op dat de door de leden van de V.V.D.-fractie gesignaleerde correctie van f 3,2 mld. niet kan worden toegeschreven aan invoering van de franchisemethode. De correctie van f 3,2 mld. is een saldo van enkele correcties, waarbij met name kunnen worden genoemd de correctie op de invoering van het franchisesysteem, op verhoging van de toetredingsleeftijd tot 25 jaar, op de invoering van deeltijdfactoren (totaal 5,3 mld.) en op foutief gebleken berekeningen ten aanzien van invaliditeitspensioen en ingegane ouderdoms- en weduwenpensioenen. (totaal 2,1 mld).

Tevens vroegen de leden van de V.V.D.-fractie naar mijn opvatting inzake invoering in de actuariële voorzieningen van een balansluitend bijdragepercentage. Ik merk hierover het volgende op. Invoering van de methodiek ter vaststelling van de actuariële voorziening middels een balansluitend bijdragepercentage betekent niets anders dan slechts een andere begrotingsopstelling. Volgend de vroegere systematiek werd het resultaat in enig jaar toegevoegd aan (of, indien negatief, afgeboekt op) de algemene reserve. Onderdeel van dit resultaat was een mutatie in de actuariële voorziening, die toegevoegd werd aan de actuariële voorziening pensioenen per ultimo van het voorafgaand jaar. In de nieuwe systematiek is de post contante waarde toekomstige bijdragen de sluitpost geworden. Dit brengt met zich mee dat de omvang van de actuariële voorziening gelijk is aan het aanwezige vermogen, volgens onderstaande definitievergelijking:

contante waarde van de toekomstige uitkeringen
-/- contante waarde toekomstige premie-afdrachten

= actuariële voorziening = aanwezig vermogen

Bij de premie-afdrachten is het onderscheid gehandhaafd tussen de basispremie (thans 8%) en de inhaalpremie, die nu als restpost fungeert en waarbij wordt verondersteld dat deze betrekking heeft op een constant bedrag aan inhaalbijdragen gedurende de 10 jaar volgend op de balansdatum. In de nieuwe systematiek is het resultaat per definitie gelijk gesteld aan nul (er is geen algemene reserve, zodat de mutatie in de algemene reserve gelijk is aan nul). Dit komt omdat de in het beoordelingsjaar opgetreden vermogensmutatie (groei activa) per definitie gelijk is gesteld aan de mutatie in de actuariële voorziening (groei passiva). Voor zover de toename van contante waarde van de toekomstige uitkeringen groter is dan de mutatie in het aanwezige vermogen, leidt dit tot een compenserende verhoging van de contante waarde van de toekomstige premie-afdrachten, en omgekeerd. Over 1987 is sprake van een toeneming van het vermogen met f 10,5 mld. Daarmee bedraagt ook de mutatie in de actuariële voorziening f 10,5 mld.

Deze is als volgt opgebouwd: een toename van de contante waarde van de pensioenlasten met f 6,4 mld., een toename van de contante waarde basisbijdragen van f 0,2 mld en een vermindering van de contante waarde van de inhaalbijdragen ofwel sluitpost (het in de vroegere systematiek aan de algemene reserve toegevoegde deel) met f 4,3 mld. Dus:

(bedragen × f 1 mld)

- contante waarde van de toekomstige uitkeringen	+ 6,4
- contante waarde toekomstige basisbijdragen	- 0,2
- contante waarden toekomstige inhaalbijdragen	+ 4,3
actuariële voorziening = aanwezig vermogen	10,5

Wat artikel 15 betreft vroegen de leden van de V.V.D.-fractie zich af wat wordt bedoeld met de «aanschaffing van een mainframe», terwijl eerder werd medegedeeld dat op automatiseringsgebied het Abp was overgegaan op leasen. Uit de reactie van het Abp blijkt dat hiermee wordt bedoeld het zich materieel in bezit stellen van een computer. Op basis van een investeringsanalyse heeft het Abp als financieringsvorm gekozen voor operationele lease in plaats van een directe investering (= koop) in deze apparatuur. Er is dus een sprake van het kopen van computerapparatuur.

Verder stelden de leden van de V.V.D.-fractie de vraag waarom bijvoorbeeld in artikel 18 een last is opgenomen wegens «bijstelling» van reeds in 1986 doorberekende apparaatskosten. Bij de opstelling van de jaarrekening van het Abp worden, ten behoeve van de aan derden te factureren bedragen (WVC, BiZa, AAF en overige instanties) en ten behoeve van de interne toerekening van de beleggingen, ramingen voor de betreffende apparaatskosten opgenomen. Na afloop van het boekjaar worden de definitieve afrekeningen opgemaakt. De daaruit eventueel voortvloeiende wijzigingen worden opgenomen in de eerstvolgende jaarrekening als lasten of baten van vorige boekjaren (artikel 18 respectievelijk artikel 29 van de begroting). Zo bevat de jaarrekening 1987 een aantal correcties op de in de jaarrekening 1986 opgenomen bedragen. Tevens zijn de uitkomsten van het overleg met het ministerie van WVC – ten aanzien van de uitvoeringskosten van de wetten voor de oorlogsge getroffen over voorgaande jaren – in de jaarrekening 1987 verwerkt.

Het voorgaande leidt tot een bijstelling van de doorberekende apparaatskosten betreffende voorgaande boekjaren.

Met suppletierende wordt bedoeld het gedeelte van de contractueel

verschuldigde rente dat – overeenkomstig de aflossing van de lening behoeft te worden voldaan. Gelet op de insolvabiliteitssituatie van de geldnemer is per ultimo 1987 deze suppletierente als oninbaar afgeboekt (zie ook artikel 19 Overige lasten).

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden dat bij artikel 27 wordt aangegeven dat een gewijzigde waarderingsmethode in vergelijking met de aanvankelijke begroting een lagere opbrengst van ruim f 9 mln. gaf, terwijl onder artikel 30 in verband met deze gewijzigde waarderingsmethode een meeropbrengst van rond f 9,5 mln. wordt geraamd. Ter verklaring zij het volgend opgemerkt. De lagere opbrengst van ruim f 9 mln. op artikel 27 vloeit voort uit een wijziging in de verantwoordingsmethode. Tot en met 1986 is de financiële lease onroerend goed als materiële vaste activa geboekt. Met ingang van 1987 is de verantwoording geschiedt als financiële vaste activa. Dit heeft geleid tot verschillen die als zodanig expliciet in de begrotingsrekening over 1987 zijn verantwoord. Deze verschillen zijn ontstaan door het feit dat in de jaren voor 1987 verantwoorde afschrijvingsbedragen van materiële vaste activa niet corresponderen met de contractueel overeengekomen aflossingen financiële lease onroerend goed. De f 9,5 mln. meeropbrengst in verband met de gewijzigde waarderingsmethodiek voor financiële lease betreft de effecten van deze stelselwijziging op het vermogen en het resultaat van het fonds per 1 januari 1987. Beide hierboven aangegeven verschillen hebben zich over meerdere jaren voorgedaan en zijn in de jaarrekening 1987 verantwoord onder de beleggingsresultaten.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. van den Broek